

עדכון
הומניטרי

1 לנובמבר – 15 לנובמבר 2003

www.reliefweb.int/hic-opt ▪ ochaopt@un.org

Office of the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)

טלפון 582 5853 | 02-582 9962 ▪ פקס 02 582 5841 ▪ ת"ד 38712 ירושלים המזרחית

תוכן

סקירה כללית ▪ ישראל הכריזה על הקלות במחסומים סביב ערים פלסטיניות ▪ חל שיפור מסויים בתנועת פלסטינים מחברון לבית לחם ▪ מחוז סלפית מושפע לרעה עקב הסגר ▪ תנועה בתוך הגדה המערבית – ממחוז סלפית למחוז שכם ▪ סיוע לאוכלוסיית עזה הולך ופוחת ▪ תיקון

סקירה כללית

הגבלות על תנועת פלסטינים ברחבי הגדה המערבית הוקלו במהלך התקופה האחרונה. מאידך גיסא, נותרו על כנם קשיי תנועה של פלסטינים בהגעה לאדמותיהם, לקבלת שירותים ולמקומות עבודתם. בנוסף, הבניה המתמשכת של הגדר תגביל גישות של פלסטינים בקרבתה.

ישראל הכריזה על הקלות במחסומים סביב ערים פלסטיניות

ב-2 ו-5 לנובמבר מדינת ישראל הכריזה על הקלות במחסומים ברחבי הגדה המערבית, פרט לג'נין ושכם. צה"ל מצוין, כי פלסטינים בעלי היתרים יוכלו לנסוע במכוניות ואוטובוסים בין הערים ו-3,000 סוחרים בגדה המערבית יקבלו היתרי עבודה זמניים בישראל.

בתחילה דיווחו משרדי OCHA ברחבי הגדה המערבית, כי מחסומים בערים הפלסטיניות לא הוקלו. כשבוע לאחר ההכרזה לעומת זאת, דיווחה הקלה במגבלות התנועה בקלקיליה, טולכרם, שכם, ג'נין, טובאס, רמאללה, בית לחם וחברון. במקביל דווח על עליה במחסומים צבאיים ניידיים.

העדכון ההומניטרי הנוכחי מתמקד בהשפעת ההגבלות על תנועת פלסטינים בהקשר היומיומי בשני מחוזות – חברון/בית לחם וסלפית.

במהלך התקופה האחרונה חל שיפור מסויים בתנועת פלסטינים מחברון לבית לחם

מערכת הכבישים בין חברון לבית לחם משרתת כחצי מיליון פלסטינים המתגוררים בדרום הגדה המערבית. לפני ספטמבר 2000 הוטלו מגבלות זמניות על דרכים אלו.

עשרות אוטובוסים נסעו מחברון דרך חלחול, על כביש 60 – הדרך העיקרית החוצה את האיזור מצפון לדרומו, בדרכם לבית לחם. נסיעה בכביש 60 היתה ישירה וארכה 20 דקות. נסיעה מחברון לירושלים המזרחית ארכה כ-35 דקות, ולרמאללה כ-45 דקות. בנוסף, כביש 356, המהווה דרך מישנית מהכפר סעיר לואדי נאס שימש את הפלסטינים בנסיעתם צפונה לבית לחם.

בעקבות מדיניות הסגר שהוטלה בספטמבר 2000 מספר מוגבל של אוטובוסים הורשה לפעול לאורך כביש 60. בעקבות חסימת כביש 60 על ידי ערימות עפר לכל אורכו, אוטובוסים לא יכלו להסיע נוסעים ישירות מחברון לבית לחם. כתוצאה מכך נתיב התנועה של האוטובוס מתחיל כיום בחלחול ומסתיים בצומת אל ח'אדר, שם הנוסעים חוצים ברגל את המכשול הפיסי, על מנת לעלות על כלי רכב אחר בנסיעה לבית לחם.

הנסיעה אורכת כ- 40 דקות לכל הפחות, וכוללת 20 דקות במהלכן נערכים חיפושים על ידי צה"ל במחסום גוש עציין. מכוניות פלסטיניות פרטיות עם לוחיות זהות ירוקות אינן יכולות לנסוע ללא היתרים, שהשגתם קשה ממילא.

כביש 356 המשרת את הכפרים ממזרח לבית לחם ואת איזור חברון סגור לחלוטין באמצעות בטונדות, ערימות עפר ומגדלי תצפית צבאיים הצופים על הכביש, סמוך לצומת סארי. כתוצאה מכך פלסטינים נאלצים להשתמש בדרכים חליפיות ודרכי עפר בגבעות על מנת להגיע לבית לחם.

לאחר הכרזת ישראל על הקלת התנועה נסיעה בדרום הגדה המערבית הוקלה. הסרת שני שערים שחסמו את התנועה בין חלחול לסעיר משמעותה אפשרות לרכבים פרטיים לנוע בין חברון לבית לחם דרך סעיר ומשם להמשיך בדרכי עפר דרך הכפרים שיח' אל ערוב, בית פג'אר ומראח רבאח.

ראוי לציין, כי טרם הגעתם לבית לחם, פלסטינים נאלצים לנסוע בכביש הקרוב להתנחלות אפרת. למרות שנאסר עליהם לנסוע בכביש זה ללא היתרים הם נאלצים לחצות, על מנת להמשיך במסעם צפונה לבית לחם.

לצידי הכביש הוקמו גדרות ברזל המונעות מפלסטינים לחצותו. פלסטינים נאלצים ליצור פתח במכשול, על מנת לעלות על הכביש ולנסוע בו עד הגעתם לפתח נוסף ביצידו המקביל של הכביש. חציית כביש זה מסוכנת מאוד, כיוון שבמידה שנהג נתפס על ידי צה"ל, מפתחות הרכב מוחרמים והנהג צפוי לקנסות כבדים.

ביום 7 לנובמבר 17 אוטובוסים מחברון קיבלו היתרי מעבר מחלחול לאל ח'אדר לנסיעה על כביש 60. הנסיעה באוטובוסים אורכת 15 דקות והאוטובוסים לא נעצרים על ידי צה"ל במחסום גוש עציין. למרות הקלה זו מספר האוטובוסים להם ניתנו ההיתרים נמוך בהרבה מ- 54 האוטובוסים שזקוקים להיתרים אלו.

מחוז סלפית מושפע לרעה עקב הסגר

מחוז סלפית המונה כ- 60,000 פלסטינים המתגוררים ב- 22 כפרים אינו זוכה לתשומת הלב של הקהילה הבינלאומית בדרך כלל. המחוז, שהיה בעבר חלק בלתי נפרד ממחוז טולכרם נוסד בשנת 1996. עקב ההסתמכות על הערים השכנות שכם ורמאללה באספקת שירותים ומצרכים השפיעו הגבלות התנועה באופן חריף על מחוז סלפית.

כ- 20 התנחלויות מפוזרות במחוז סלפית (הכוללות את אריאל, ברקן, אלקנה ועמנאל) ובהן 30,000 מתנחלים. נוכחותם גרמה להחרפת הגבלות התנועה של התושבים הפלסטינים. מיקומן של ההתנחלויות והדרכים המקשרות ביניהן המצויות בקרבת כפרים פלסטינים חילקו את המחוז ל- 3 אצבעות הפונות לכיוון צפון, מזרח ודרום-מערב.

כתוצאה מכך נסגרו הכפרים הפלסטינים ב- 3 איזורים אלו והתנועה הפכה לקשה ביותר. פלסטינים נאלצים להשתמש בדרכים אלטרנטיביות, בעיקר דרכים לא סלולות, לצורך נסיעות חיוניות.

רוב תושבי סלפית מתפרנסים מחקלאות, בעיקר ייצור שמן זית. הקמת ההתנחלויות ומרכזי אימונים צבאיים ישראלים תוך הכרזה על קרקעות נרחבות כשטחים צבאיים סגורים גרמה להרס אדמות ויבולים.

ממחקר שנערך לאחרונה על ידי ארגון המזון והחקלאות של האו"ם (FAO) ותוכנית המזון הבינלאומית של האו"ם (WFP) עולה, כי סלפית ממוקמת בראש טבלת אי יציבות מזון בגדה המערבית, כאשר כ- 50% מתושבי סלפית (28,845) סובלים מאי יציבות מזון ו- 6,204 (11%) נתונים תחת איום לקיומה. התוואי המתוכנן של הגדר צפוי להגביר את אי יציבות המזון.

בנוסף, הנגישות לקרקעות, שעדיין נותרו בידי תושבי סלפית ומשמשות לרעית צאן ולעיבוד חקלאי, קשה עקב מיקומן בסמוך להתנחלויות ובמנותק מקהילות פלסטיניות או מדרכים ראשיות נגישות. למרות היתר לחקלאים פלסטינים לחצות דרכים ראשיות אלו באמצעות גשרים או מנהרות, התושבים מנועים מלהתקרב להתנחלויות במרחק של פחות מ- 500 מטר. עקב כך, תושבים אינם יכולים להגיע לחלק מן המטעים.

אף במקרה בו התושבים מצליחים למסוק את עצי הזית, הם נתקלים בקשיים ניכרים בהבאת היבול לשווקים, על מנת למכור את הסחורה. עקב כך ירד מחיר שמן הזית מכ- 18 ש"ח לליטר/ק"ג ל- 8 ש"ח לליטר/ק"ג.

הגבלות תנועה משליכות באופן חמור על נגישות לשירותי בריאות בסיסיים. בעיר סלפית קיים מרכז בריאות חירום קטן אך לא קיים בית חולים. הפלסטינים מסתמכים על שירותי בריאות שוליים בשכם או רמאללה. נסיעות המוארכות לצורך עקיפת התנחלויות ומחסומים המלוות בעלויות כספיות גבוהות מהרגיל, בנוסף לצורך להשיג היתרי מעבר, גורמים לתושבים רבים שלא לטפל בבעיותיהם הרפואיות.

מורים סובלים מקשיים בהגעה לבתי ספר בזמן. משפחות רבות אינן יכולות לשאת בעלויות הנדרשות לשליחת ילדיהם לבית הספר (לדוגמה עלות רכישת כלי כתיבה וקורסים באוניברסיטה).

תנועה בתוך הגדה המערבית – ממחוז סלפית למחוז שכם

תנועה בין מחוזות הגדה המערבית אורכת זמן רב ובעלות גבוהה. כל הדרכים הראשיות לתוך המחוז חסומות על ידי בטונדות, ערימות עפר ומחסומים. פלסטינים זקוקים להיתרי מעבר, על מנת לנסוע בדרכים אלו אך מעטים יכולים להגיע למנהלת התיאום והקישור בקלקיליה ולהגיש בקשה להיתר. סלפית הושפעה מעט מהקלות התנועה.

תושבי סלפית הסתמכו בעבר על העיר שכם במציאת מקומות עבודה ובקבלת שירותי חינוך ובריאות. עד ספטמבר 2000 נסיעה מסלפית לשכם, ארכה כ- 25 ק"מ במשך 25 דקות בכלי רכב ציבורי לאורך כביש 60, ועלתה 3 ש"ח. לאחר הטלת מדיניות הסגר הישראלית נסיעה זו עולה עתה כ- 20 ש"ח ונמשכת כשעה וחצי.

הנסיעה המוארכת החדשה מתחילה בנסיעה של כחצי שעה במונית מסלפית עד ערימת העפר ליד הכפר יאסוף בצומת תפוח ועולה 4 ש"ח. בעלי היתרי מעבר ממשיכים לתפוח, ממתנים 20 דקות במחסום הצבאי ונוסעים במונית נוספת לכפר חווארה. נסיעה זו עולה 4 ש"ח ונמשכת כ- 10 דקות. נוסעים ללא היתרים נוסעים כ- 40 דקות לאורך דרך העפר של הכפר ג'מעין ומגיעים למחסום חווארה, בעלות של 8 ש"ח. משם הם נוסעים במונית כ- 15 דקות לשכם בעלות של 2.5 ש"ח או הולכים ברגל 8 ק"מ על גבעות האיזור, ולאחר מכן נוסעים במונית כ- 15 דקות על דרך הכפר סארה לשכם, בעלות של 3 ש"ח.

סיוע לאוכלוסיית עזה הולך ופוחת

המצב ההומניטרי בעזה מראה סימנים של הידרדרות נוספת לאור ההרס רחב ההיקף של בתים ברפיח בחודשים אוקטובר ונובמבר. על פי נתונים של הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (PCBS), 84% מתושבי עזה חיים מתחת לקו העוני. על פי הערכת אונרו"א – סוכנות הסעד לפליטים של האו"ם (UNRWA) מאז ספטמבר 2000 מעל 12,000 פלסטינים בעזה הפכו לחסרי בית עקב ההריסות. בין 1 ל- 20 לאוקטובר UNRWA תיעדה הריסת 189 בתים במחנה רפיח שהשפיעה על 330 משפחות – 1,780 נפשות.

למרות עלית הצרכים, הסיוע הולך ופוחת. UNRWA, התומכת במתן שירותי בריאות, חינוך ושירותים הומניטריים אחרים לרוב אוכלוסיית עזה, אינה יכולה לגייס יותר מ- 50% מהתקציב הדרוש לה, על מנת לספק שירותים אלו. כתוצאה מכך שירותים פוחתים, כאשר רק 17% מכמות המזון הדרושה סופקה בחודשים האחרונים.

ב- 10 לנובמבר תושבים פלסטינים הפגינו כנגד הרשות הפלסטינית בדרישה להמשיך ולקבל סיוע ממוסדות צדקה איסלמיים. המשטרה הפלסטינית פתחה ביריות אש כבדות באוויר, על מנת לפזר את ההפגנה. סיוע ממוסדות צדקה איסלמיים הופסקו מאז 24 לאוגוסט, כאשר התובע הראשי הפלסטיני הקפיא את חשבונות הבנק של 9 מוסדות איסלמיים להם 39 סניפים ברחבי עזה.

מוסדות אלו תמכו במרפאות בריאות ראשיות, ששרתו יותר מ- 15,000 תושבים וגני ילדים, וסיפקו סיוע כספי ליותר מ- 1,000 ילדים. במהלך חודש רמדאן בשנת 2002, חילקו המוסדות חבילות מזון ובגדים ליותר מ- 20,000 משפחות.

תיקון

בעדכון ההומניטרי האחרון לתקופה שבין 16 עד 31 לאוקטובר דווח, כי צה"ל הכריז על השטח בין הגדר לקו הירוק בצפון הגדה בו מתגוררים 13,545 פלסטינים כשטח סגור. המתגוררים בשטח זה נאלצים לבקש היתרים שצבעם ירוק, על מנת שיוכלו להמשיך ולהתגורר בבתיהם. מספר זה כלל את תושבי נזלת עיסא, בקה אל-שרקיה ונזלת אבו נאר. למרות דיווחים ראשוניים, עלה, כי תושבי כפרים אלו לא נאלצים לבקש היתרים אלו, ולאור תיקון זה יש לעדכן את הנתונים כך שכיום נאלצים 6,725 תושבים פלסטינים המתגוררים ב- 12 קהילות לבקש היתרים.